

Kristof Glamann

26. AUGUST 1923 - 8. OKTOBER 2014

AF NIELS KÆRGÅRD OG POUL CHR. MATTHIESSEN

Kristof Glamann fik en imponerende karriere både på universitetet og i Carlsberg. Et virke der satte sig spor på mange områder inden for økonomisk historie, Asienforskningen, bryggerihistorie og vel først og fremmest i relation til Carlsberg og Carlsbergfondet.

Det blev meget tidligt klart, at han havde talenter langt ud over det sædvanlige. Han blev født i Kerteminde, hvor hans far var bankdirektør, blev matematisk student fra Odense Katedralskole 17 år gammel i 1941 og begyndte straks på historiestudiet på Københavns Universitet. Han fik allerede som ung studerende i 1946 universitetets guldmedalje for en afhandling om ”Asiatisk Kompagni 1732-1772” (en afhandling der blev publiceret i Historisk Tidsskrift, 1949). I 1948 færdiggjorde han magistergraden i historie.

Allerede i 1946 blev han som studentermedhjælp tilknyttet Institut for Historie og Samfundsøkonomis store prishistoriske projekt. Institut for Historie og Samfundsøkonomi, der var stiftet i 1920’erne af P. Munch, var ikke noget institut i moderne forstand. Professorerne forskede stadig hjemme, og der var endnu stort set ingen ikke-professorale forskere. Men der var et sekretariat og nogle fælles projekter, bl.a. altså prishistorien der fik en Rockefeller-bevilling i 1947 efter at være blevet startet i 1930’erne. Da Albert Olsen, der havde ledet projektet, døde i 1949, overtog

Astrid Friis (der i 1946 var blevet Danmarks første kvindelige professor) ledelsen, og i 1958 kom det første bind (Friis & Glamann, 1958).

Han fortsatte sit eget arbejde med asienshandelen og koncentrerede sig om det store hollandske ostindiske kompagni (Vereenigde Oost-Indische Compagnie). Kronen på det værk blev disputatsen "Dutch-Asiatic Trade 1620-1740", der blev forsvaret i 1958. I 1960, 37 år gammel, blev Glamann så, på foranledning af Astrid Friis, kaldet til et professorat i økonomisk historie.

Det historikermiljø, Glamann gjorde så hurtigt karriere i, var ganske kompliceret. Det fremgår af adskillige kilder, at historie dels var et område med stor bevågenhed også uden for universitetet, dels var et område med store stridbare individualister som professorerne Erik Arup, Albert Olsen og Astrid Friis. Kristof Glamann fortæller i sine erindringer, hvorledes en fynsk højskoleforstander sendte ham til København med ordene: "Når du nu kommer til København, er der én mand, du skal vogte dig for. Han hedder Erik Arup. En rigtig grim karl" (Glamann, 2002, side 17). Den national-konservative og den venstre-radikale historikerfløj førte i 1939 efter professorkonkurrencer i København i 1936 og i Aarhus i 1938 injuriersag mod hinanden ved Helsingør Byret (Glamann, 2002, side 17). Erling Olsen fortæller, hvordan faderen, professor Albert Olsen, da de på familiespadseretur møder en anden prominent historiker (Aage Friis) hvisker: "Ingen hilser" (Olsen, 1998, side 22).

Glamann havde indtil professoratet klaret sig i dette miljø med forskellige projekter; det prishistoriske projekt, fra 1954 en undervisningsassistentstilling og i 1949-50 et projekt om tobaksindustriens historie i anledning af Cigar- og Tobaksfabrikanternes Forenings 75-årsjubilæum i 1950. Her stod han for udarbejdelse af en jubilæumsbog (Glamann, 1950).

Kristof Glamann synes da heller ikke – trods alle succeserne – fri for mange andre humanisters bekymringer om mulighederne for en fast stilling. Erling Olsen, der arbejdede som student på det prishistoriske projekt, skriver i sine erindringer:

Glamann var uhyre let at samarbejde med. Vi tilbragte mange timer i hinandens selskab på det prishistoriske værelse ved Instituttet for Historie og Samfundsøkonomi. Af og til kunne Glamann godt være lidt nedtrykt over udsigterne for sin fremtid. Jeg husker navnlig engang, hvor han stirrede fortvivlet ud ad vinduet imod Sankt Petri Kirke og sukkede: "Det her fører vist aldrig til noget. Kunne man endda blive kongelig prishistoriker, men heller ikke det kan man". Jeg forsøgte at trøste ham med, at der før eller siden nok også ville blive brug for ham. Det holdt stik. (Olsen, 1996, side 49).

I 1954 blev han gift med den lidt yngre historikerkollega Kirsten Glamann, og de fik et tæt samarbejde om en række projekter, bl.a. har de sammen skrevet bogen om Emil Chr. Hansen (Glamann & Glamann, 2004).

Glamanns område var altså økonomisk historie. Det var i sig selv et område der kunne give anledning til metodemæssige konflikter: I hvor høj grad skulle det være ”almindelig” historie, og i hvor høj grad skulle der bruges økonomiske metoder og modeller? I Sverige havde Eli Heckscher etableret økonomisk historie som en selvstændig disciplin med egne uddannelser og egne institutter. Da Heckscher i 1947 skrev en programartikel om økonomisk historie, ”Ekonomisk Historia och dess gränsvetenskaper”, svarede de danske historieprofessorer Albert Olsen og Astrid Friis ganske aggressivt. Albert Olsen havde adskillige udfald mod økonomerne og kunne slet ikke acceptere Heckschers argumenter for økonomisk historie som selvstændig disciplin præget også af økonomisk teori. Han og mange historikere vil ikke, skriver Albert Olsen, ”anerkende det snævre felt, han overlader den økonomiske historie, for hvilken både historien og økonomien efter hans system skal tjene som hjælpevidenskaber.” (Olsen 1949, side 536). Endnu mere fanfareagtigt slutter Astrid Friis: ”Til slut historien taget i videste forstand kan ikke være den nationaløkonomiske eller andre teoriers tjener. Dens sæde er næst filosofien i videnskabernes kollegium.” (Friis 1949, side 546).

Til slut historien taget i videste forstand kan ikke være den nationaløkonomiske eller andre teoriers tjener. Dens sæde er næst filosofien i videnskabernes kollegium.” (Friis 1949, side 546).

Det område, Glamann med sin disputats gav sig i kast med, var altså lidt af et minefelt. Men han kom godt fra det. Disputatsen gav en grundig analyse af de økonomiske kredsløb i Det Nederlandske Ostindiske Kompagni og viste at den intra-asiatiske handel gav et stort overskud der kunne sendes hjem til Holland. Myterne om at kompagniet var et uforanderligt monopol, fik Glamann også aflivet. Selskabet var præget af konkurrence og omskiftelighed, og krydderiimporten var langtfra eneafgørende. Det var revolutionerende nyt og vakte stor international opmærksomhed. Afhandlingen blev stående som en endnu i dag grundlæggende fremstilling af Det Nederlandske Ostindiske Kompagni og blev genudgivet i 1981 (se Gøbel, 2015).

Glamanns egen forskning var mere økonomisk-statistisk end de ældre arbejder om handel, men følger sig smukt ind i rækken af handelshistoriske disputatser med Erik

Arups om kommissionshandelen i engelsk og tysk handelsliv (1907), Astrid Friis' om engelsk handelspolitik 1603-1625 (1927) og Aksel E. Christensens om nederlandsk handel og søfart til Østersøen omkring 1600 (1941).

Der er dog ingen tvivl om at Glamann metode- og holdningsmæssigt var mere historiker end mange senere økonomiske historikere. Det kom f.eks. frem i hans opposition ved forsvaret af økonomen og statistikerens Svend Aage Hansens disputats. Her fremgår det tydeligt at Glamann har lært kildekritik, mens Svend Aage Hansen har lært statistik:

I de mange tilfælde, hvor man hverken kender folketal, produktionens sammensætning eller dens omfang og værdi, må man som historiker foretrække en vagere, men i forhold til vor viden mere præcist dækkende formulering fremfor at operere med størrelser, som faktisk er tomme og som må bringe den ukyndige læser indtrykket af en eksakthed, der ikke er til stede. (Glamann 1965, side 125).

Det fremgår også mellem linjerne i Glamanns erindringer, at han ser med en vis skepsis på den nye frembrusende amerikanske "New Economic History".

Hvor økonomerne så på Robert Fogel og Douglas North med begejstring, og i 1993 tildelte dem Nobelprisen for "having renewed research in economic history by applying economic theory and quantitative methods in order to explain economic and institutional change", så lyser Glamanns skepsis ud af hans omtale af deres optræden på den internationale økonomisk-historiske konference i 1970:

Fagets metodik fik sin egen plads på 1970-programmet, hvor New Economic History-oraklet Bob Fogel fra Chicago satte gemytterne i kog med sine kontrafaktiske modeller over jernbaners og kanalers bidrag til den amerikanske vækst i det 19. århundrede. I tilgift fik publikum Fogels brede amerikanske accent som var forbløffende, hvad han selv kommenterede med: "Min bedstefader talte otte sprog, min fader seks og om mig siges det, at jeg ikke engang taler ét". Landsmanden Douglas North, der år senere sammen med Fogel fik Nobelprisen i økonomi, blev også for mange deltagere et førstegangsbekendtskab, som man noterede sig. (Glamann 2002, side 108).

Måske skyldes noget af forskellen mellem økonomernes og historikernes måde at arbejde på, at de ofte arbejder med lidt forskellige perioder. Selv når økonomer arbejder med økonomisk historie, ser de typisk på perioderne fra industrialiseringen og frem, dvs. startende allersidst i 1700-tallet, mens historikerne er mere villige til at

se på hele tidsaksen. Det betyder, at ”økonomerne” har væsentligt bedre kvantitative data, idet f.eks. de økonomiske nationalregnskaber vanskeligt kan føres længere tilbage end til omkring 1800; statistik og modeller hører så at sige til i analyse af perioden efter 1800.

Selvom der altså var meningsforskelle inden for faget, så var Glamann helt central for opbygningen af en infrastruktur for økonomisk historie. Hans indsats bør i den forbindelse nævnes på i hvert fald tre områder: Tidsskriftet ”Scandinavian Economic History Review”, den internationale sammenslutning af økonomiske historikere og Københavns Universitets Institut for Økonomisk Historie.

Allerede i 1952 var han, Astrid Friis og Aksel E. Christensen til det stiftende møde i Stockholm, hvor man ville starte et engelsksproget skandinavisk tidsskrift for økonomisk historie. Stockholm-professoren Ernst Söderlund blev hovedredaktør af *Scandinavian Economic History Review*, der skulle bringe bidrag om Skandinaviens økonomiske historie, samt bidrag af skandinaviske økonomiske historikere. Da Söderlund trak sig på grund af alder, blev Glamann hovedredaktør. Det var han i perioden 1961-1970, og det var nok i høj grad ham, der fik ryddet op og givet tidsskriftet den profil, det stadig har som et fremtrædende internationalt tidsskrift med en prestige lige efter ”de store” engelsk-amerikanske tidsskrifter.

Fra 1960 blev de store internationale historikerkonferencer suppleret med en specifik økonomisk-historikerkonference, og det førte i 1965 til dannelsen af et selvstændigt internationalt økonomisk-historisk selskab, hvor Glamann fra starten blev indvalgt i styrekomiteen. Med kold krig og Vietnam-krigen som baggrund var der storpolitik også i tolkningen af den økonomiske historie (de fire stormagter USA, USSR, UK og Frankrig var f.eks. hver garanteret 2 pladser i styrekomiteen). Det fortælles, hvordan der på 1970-konferencen i Leningrad udviklede sig en bifaldskonkurrence i relation til de russiske og vestlige foredrag. Den store internationale konference blev i 1974 afholdt i København med Glamann som hovedarrangør og som præsident for selskabet. Som symbol på hans store indsats i den internationale sammenslutning af økonomisk-historikere blev han i 1974 ærespræsident for selskabet *Association Internationale d'Histoire Economique*.

I Danmark havde Glamann lært Svend Aage Hansen at kende fra diskussionerne ved dennes disputats, og da Svend Aage Hansen i 1966 blev professor i økonomisk historie og Danmarks statistik ved Det Rets- og Statsvidenskabelige fakultet, indledte de et samarbejde om etableringen af et tværfakultært Institut for Økonomisk Historie.

Der var sidst i 1950'erne blevet dannet en række egentlige moderne institutter, bl.a. Statistisk Institut (1953) og Sociologisk Institut (1955). Og i 1958 blev Institut for Historie og Samfundsøkonomi så nedlagt, og der blev i stedet oprettet tre moderne institutter med kontorpladser til forskerne, Økonomisk Institut, Historisk Institut og Institut for Statskundskab og Samtidshistorie. Med 1960'ernes voksende studentertal og nyansættelser af forskere måtte der være plads til også et tværfakultært økonomisk-historisk institut, mente Svend Aage Hansen og Glamann.

Det blev etableret i 1967 og fik en kort, men glørværdig historie. Da man i begyndelsen af 1970'erne afskaffede de tværfakultære institutter, blev instituttet lagt ind under Det Humanistiske Fakultet og flyttede med dette fakultet til Amager i 1979. Det tværvideenskabelige gled hermed gradvist i baggrunden, og i 1992 blev instituttet så endelig helt opløst af Historisk Institut. Glamanns afløser i professoratet blev Ole Feldbæk der næppe heller kan kaldes egentlig økonomisk historiker.

Der er således ikke meget spor af et økonomisk-historisk forskningsmiljø i dag ved Københavns Universitet; men i instituttets velmagtsdage var der et frugtbart miljø, der husede mange lovende forskere: pressehistorikeren Niels Thomsen (disputats 1972 og professor fra 1973), landbrugshistorikeren Erik Helmer Pedersen (disputats 1979), Ole Feldbæk (disputats i 1969 om Indiens handlen 1772-1808), Ove Hornby (senere direktør for de Møllerske Fonde), Gunnar Viby Mogensen (senere forskningschef for Rockwool-fonden og disputats i 2003), Ole Hyldtoft (disputats 1984 om industrialiseringen), Ole Lange (disputats 1978 om Tietgen og senere professor på CBS) og Ole Justesen (i mange år leder af Center for Afrika Studier).

I denne periode skrev Glaman selv en række kapitler om handelshistorie til førende internationale standardværker, specielt et kapitel om europæisk handel 1500-1750 i *The Fontana Economic History of Europe* i 1971 og et om det skiftende handelsmønster i *The Cambridge Economic History of Europe* i 1977.

Det er også værd at nævne at Glamann allerede i 1962 skrev om bryggeriets historie i Danmark frem til slutningen af det 19. århundrede og i 1966 en lille afhandling med udgivelse af "Otto Thott's uforgribelige Tanker om Kommerciens Tilstand". Thott var centralt placeret i administrationen i begyndelsen af 1700-tallet og forfattede dette ikke tidligere offentliggjorte skrift til Kommercekollegiet uden henblik på publicering. Det var således et ærligt forsøg på at gennemtænke rigets tilstand. Senere (1983) udgav Glamann sammen med Erik Oxenbøll et andet af Thotts skrifter. Vi har hermed fået ny viden om de såkaldte merkantilisters tankegang.

Universitetsgerningen førte også andre ting med sig. I 1968 var Glamann sammen med Søren Egerod, der var professor i kinesisk, med til at starte Centralinstitut for Nordisk Asiens-forskning (CINA). Her sad Glamann i bestyrelsen indtil 1976 og var periodevis både bestyrelsesformand og bestyrer for dette institut.

Også ved etableringen af Forskningsrådssystemet spillede Glamann en central rolle. I 1968 blev der oprettet fem statslige forskningsråd (for naturvidenskab, lægevidenskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora), og han blev den første formand for Statens humanistiske Forskningsråd.

Kristof Glamann blev medlem af Videnskabernes Selskab i 1968 og allerede året efter indvalgt i Carlsbergfondets direktion. Den bryggerimæssige side af Carlsbergfondet havde han som nævnt allerede i 1962 vist interesse for med udarbejdelsen af bogen om "Bryggeriets historie i Danmark indtil slutningen af det 19. årh.". Medlemskabet af Carlsbergfondets direktion i 1969 medførte, at han blev deltager i de vigtige bryggeriforhandlinger i 1969-70, som førte frem til fusionen mellem Carlsberg og Tuborg. Men det viste sig at der var langt fra fusion til en reel sammensmeltning som i virkeligheden først fandt sted i løbet af 1970'erne.

Da professor Poul Brandt Rehberg fratrådte som formand for Carlsbergfondets direktion i 1971, var der stærke kræfter som allerede da ønskede at Glamann skulle efterfølge ham. Det blev imidlertid professor Franz Blatt, men på afgørende områder blev Glamann den drivende kraft bag Fondets aktiviteter, og da Blatt fratrådte i 1976, faldt valget som efterfølger helt naturligt på Glamann.

Samtidig skete der en række ændringer i bryggeriets bestyrelse, idet Glamann som formand for Carlsbergfondets direktion afløste højesteretssagfører Bernt Hjejle som formand i bryggeribestyrelsen (Hjejle havde været tilknyttet Tuborgsiden). Ændringen førte til etableringen af de snævre bånd mellem Carlsbergfondets direktion og bryggeriet som har været gældende siden. Samtidig etablerede man løbende møder mellem bestyrelsens formand, næstformanden og den administrerende direktør i bryggeriet til forberedelse af bestyrelsesmøder og til afgørelse af hastende sager. Denne ordning lagde naturligvis et stærkt øget ansvar og en større arbejdsbyrde på formanden for Carlsbergfondets direktion hvorfor formandsstillingen blev en heldagsstilling. Ordningen har nu eksisteret i knap 40 år og har således vist sig særdeles levedygtig.

Glamann forstod i sin 17-årige periode som formand at forvalte ansvaret med den fornødne fasthed og dygtighed hvor han indgik i et ligeværdigt og pragmatisk samarbejde med den administrerende direktør på bryggeriet (siden 1972 Poul Svanholm).

Perioden efter fusionen mellem Carlsberg og Tuborg blev i særlig grad præget af internationaliseringen. Hvor der tidligere havde været en egentlig eksport af øl, blev den i løbet af 1970'erne og 1980'erne i stigende grad erstattet af øl brygget på bryggerier i udlandet, enten gennem licensarrangementer eller et direkte ejerskab. Carlsberg begyndte at blive en global virksomhed. Hvor hovedparten af øllet indtil 1973/74 blev afsat til hjemmemarkedet, var det ved Glamanns fratræden i 1993 mere end 80 % som blev solgt uden for landets grænser. Opkøbet af udenlandske bryggerier er som bekendt siden 1993 fortsat i et stadig øget tempo.

Særligt efter at Glamann overtog formandsposten i Carlsbergfondet, skete der en række nydannelser. Sekretariatet og regnskabsafdelingen blev styrket, og kvæstorembedet blev genindført. Da lovgivningen om beskatning af fondene skulle gennemføres, fik Glamann ved en blanding af gode argumenter og diplomati indsat en særligt vidtgående konsolideringsbestemmelse for Carlsbergfondet som gav muligheder for en yderligere styrkelse af Fondets økonomi. I forbindelse med væksten i Fondets portefølje gjorde de stigende indtægter det muligt – udover tilskuddet til Carlsberg Laboratoriet og Frederiksborg museet – at tilføre øgede midler til de såkaldte fri bevillinger, dvs. de individuelle ansøgninger som nu blev en central del af Fondets donationsvirksomhed. Her bidrog formandens stærke faglighed og smidige ledelse af uddelingsmøderne til at skabe respekt om Fondet. Blandt de store projekter Glaman stod fadder til, er syvbindsværket ”Dansk Industri efter 1870”.

Navnet Kristof Glamann blev på en måde synonymt med Carlsbergfondet og Carlsberg Bryggeriet, bl.a. på grund af den række af fremragende bøger han skrev om de to institutioner. Det begyndte med bogen om Carlsbergfondet som udkom i forbindelse med Fondets 100-årsjubileum i 1976 og senere blev suppleret med et lille tillæg om perioden efter 1970. Bogen blev oversat til engelsk. Der har i udlandet været stor interesse for at erhverve kendskab til den specielle ordning hvor et videnskabeligt akademi ejer et bryggeri og har stor indflydelse på driften af det.

I 1990 udkom bogen om J.C. Jacobsen med titlen: ”Bryggeren, J.C. Jacobsen på Carlsberg”, og i 1995 blev den efterfulgt af bogen om sønnen Carl Jacobsen med titlen ”Øl og Marmor”. Begge bøger blev skrevet i et nært samarbejde med Kirsten Glamann. Da Carlsberg Bryggeriet i 1997 kunne fejre sit 150-årsjubileum, var det

naturligt at man henvendte sig til Kristof Glamann og bad ham skrive om bryggeriet i perioden efter 1970. Det blev til den meget informative og flot udstyrede bog "Vores øl". Efter årtusindeskiftet rundede Kristof og Kirsten Glamann deres fælles forfattervirksomhed om Carlsberg af med bogen om kemikeren Emil Chr. Hansen.

Kristof Glamann har i sine erindringer "En blandet landhandel" givet en sammenfattende vurdering af sit syn på Carlsbergfondet:

At komme fra universitetet til Carlsbergfondets direktion var at vandre ind i en fortryllet skov. En elitær verden vil nogle måske sige, men hvad galt er der med elite. Fem forskere med hver sit faglige udgangspunkt og alligevel i stand til at arbejde tæt sammen i disciplineret mangefold. Hurtigt opdagede man skjulte talenter hos kollegaen. Det musiske menneske forklædt som fysiolog, eller bogsamlere i en kemikers skikkelse citerer alenlange passager fra den danske guldalderlitteratur, og jeg kunne fortsætte. Kollegerne trådte hurtigt i karakter og satte farver på lærredet. Møderne var aldrig kedelige. De korte beslutningslinier var Fondets styrke og en lise oven på universitetets lange tomgangsdebatter. Hastede en sag, var det altid muligt at få den afgjort her og nu, bl.a. fordi Fondet havde økonomiske reserver at trække på.

Ikke alle møder i direktionen var lutter idyl. Indimellem faldt der brænde ned, men den pligt vi havde til at ytre os og afprøve argumenterne på hinanden pro et contra, gik aldrig ud over det gode kollegiale forhold, som var en tradition i Fondet. Respekten for ansøgeren, ung eller gammel, var et andet af Fondets kendetegn, som det føltes godt at stå ved. Hvor man i omverdenen samlede bevillinger i stadig større projekter og anbefalede den enkelte forsker at finde ind i geledet – "solisternes tid er omme" lød devisen – opretholdt Carlsbergfondet sin tradition for at personfæste hovedparten af sine bevillinger. Det skete i overbevisningen om, at den talentfulde solist er uundværlig som idéskaber og igangsætter, og at han eller hun kommer langt på budgetter, som falder igennem det stormaskede net, hvor megaprojekterne spræller.

(Glamann, 2002, side 173-174).

Der står på det officielle portræt af Kristof Glamann på Carlsberg, der også er brugt som forsiden på hans erindringer: "Kontinuitet og Forandring". Og forandring er der sket i rigt mål i Glamanns tid. Både vedrørende de store og de små ting. Da han blev professor, spiste fakultetets professorer frokost sammen i Kannibalens "professorstue". Fakultetets ledelse var professorforsamlingen, og dekanposten gik på skift mellem professorerne. I den internationale sammenslutning af økonomiske

historikere var et af problemerne at det amerikanske medlem, Harvardprofessoren David Landes, med Glamanns formulering var ”en ivrig fortæller for den amerikanske anti-rygerbevægelse”. Men han ”blev placeret ved et åbent vindue” og overlevede derved de kæderygende europæere (Glamann, 2002, side 111). Da Glamann kom i Carlsbergfondets direktion i 1969, levede nogle af Johannes Pedersens opfattelser stadig (Glamann, 2002, side 135-136). Johannes Pedersen var formand 1933-1955, og han var helt fremmed for ønskerne om offentlige midler til forskningen: ”Bevillinger til dansk forskning måtte i hans øjne være ensbetydende med bevillinger fra Carlsbergfondet, og det rakte, landets begrænsede talentmasse taget i betragtning”. (Glamann 2002, side 135-136). Carlsberg solgte, da Glamann kom i direktionen, hovedparten af øllet i Danmark, da han gik af i 1993 var det kun 20 procent, og i dag er det 3 procent.

Københavns Universitet, forskningsverdenen, Carlsbergfondet og Carlsberg så meget anderledes ud, da Glamann forlod disse fora. Han var selv på mange af disse områder en af dem, der prægede ændringerne.

Ære være hans minde.

Kristof Glamanns vigtigste arbejder

Studie i Asiatic Kompagnis økonomiske historie 1732-1772, *Historisk Tidsskrift*, 11. række, 2. bind, side 351-404, 1949.

75-foreningen, Den danske tobaksindustri organisatoriske udvikling 1875-1950, 243 sider + statistiske oversiger, noter, henvisninger m.m., København, 1950.

Dutch-Asiatic Trade 1620-1740, XI + 334 sider, København og The Hague, 1958. 2. udgave med ny introduktion, XIX + 334 sider, The Hague 1981.

(Sammen med Astrid Friis), *A History of Prices and Wages in Denmark 1660-1800*, volume I, XV + 350 sider, London, New York, Toronto, 1958.

Bryggeriets historie i Danmark indtil slutningen af det 19. århundrede, 294 sider, København, 1962.

The Danish Asiatic Company 1732-1772, *The Scandinavian Economic History Review*, volume VIII.2, side 109-149, 1962.

Beer and Brewing in Pre-Industrial Denmark, *The Scandinavian Economic History Review*, volume X.2, side 128-140, 1962.

Valg og vurdering ved benyttelse af kompagniarkeiver. Er metodisk bidrag. *Festskrift til Astrid Friis på halvårsdagen den 1. august 1963*, redigeret af Svend Ellehøj, Svend Gissel og Knud Vohn, side 143-152, København, 1963.

En disputats om andelsvældens grundlag, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, 3-4. hæfte, side 118-129, 1965.

Otto Thott's Uforgribelige Tanker om Kommerciens Tilstand. Et nationaløkonomisk programskrift fra 1735, Festskrift udgivet af Københavns Universitet i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag 11. marts 1966, 138 sider, København, 1966.

European Trade 1500 – 1750, *The Fontana Economic History of Europe*, volume 2 section 6, 103 sider, London, 1971.

Chapter 6 i *The Fontana Economic History of Europe, The Sixteenth and Seventeenth Centuries*, red. Carlo M. Cipolla, side 427-526, London, 1974.

Carlsbergfondet, Rhodos, 207 sider, København, 1976.

The Changing Pattern of Trade, Chapter IV of *The Cambridge Economic History of Europe*, volume V (The Economic Organization of Early Modern Europe), red. E.E. Rich & C.H. Wilson, side 185-289 og 645-651, Cambridge, London, New York, Melbourne, 1977.

Ædelmetalstrømme og verdenshandel i 16.-18. århundrede. Nogle synspunkter. *Historisk Tidsskrift*, bind 80.1, side 69-81, 1980.

(Sammen med Erik Oxenbøll), *Studier i dansk merkantilisme. Omkring tekster af Otto Thott*, Københavns Universitet, Institut for økonomisk Historie, Publikation nr. 20, 240 sider, København, 1983.

Bryggeren J. C. Jacobsen på Carlsberg, Gyldendal, 334 sider, København, 1990.

Carlsbergfondet siden 1970, Carlsbergfondet, 60 sider, København, 1993.

Øl og Marmor: Carl Jacobsen på Ny Carlsberg, Gyldendal, 341 sider, København, 1995.

Vores øl- og hele verdens, Gyldendal, 247 sider, København, 1997.

Time-out – Et essay af Kristof Glamann, Gyldendal, 128 sider, København, 1998.

En blandet landhandel, Gyldendal, 255 sider, København, 2002.

The Carlsberg Foundation – The Early Years, Carlsbergfondet, 207 sider, København, 2002.

(Sammen med Kirsten Glamann), *Nordens Pasteur: Fortællingen om naturforskeren Emil Chr. Hansen*, Gyldendal, 175 sider, København, 2004.

Beer and brewing in pre-industrial Denmark, Syddansk Universitetsforlag, 234 sider, Odense, 2005.

Andre kilder

Feldbæk, Ole & Niels Thomsen, *Festskrift til Kristof Glamann*, Odense Universitetsforlag, Odense, 1983.

Friis Astrid, Økonomisk historie og professor Eli F. Hechscher, *Historisk Tidsskrift*, 11. række, bind 2, side 540-546, 1949.

Gøbel, Erik, Nekrolog: Kristof Glamann 26. august 1923 – 8. oktober 2013, *Historisk Tidsskrift*, 2015.

Hechscher, Eli F., Økonomisk historia och dess gränsvetenskaper, *Svensk Historisk Tidsskrift*, 67. årgang side 1-17, 1947.

Kærgård, Niels, Økonomisk historie – mellem kildekritik og højere algebro, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 127.3, side 381-392, 1989.

Kærgård, Niels, Svend Aage Hansen 4. april 1919 – 5. september 2009, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 150, side 1-20, 2012.

Olsen, Albert, Professor Hechscher og historikerne, *Historisk Tidsskrift*, 11. række, bind 2, side 533-540, 1949.

Olsen, Erling, *Fra elling til ugle*, Fremad, København, 1998.